Írta: Major Zoltán
2025. szeptember 12. péntek, 12:33

Augusztus 23-án mutatták be a Bóbita Bábszínházban az *Ali király ünnepi vacsorája* című, több szempontból is különleges előadást. A Bóbita és a marosvásárhelyi Ariel Ifjúsági és Gyermekszínház koprodukciójában létrejött előadás dramaturgja Papp Melinda, a Bóbita igazgatóhelyettese és bábszínésze, a rendezője pedig az Arielből érkezett Bonczidai Dezső. Velük beszélgettünk a mese kiválasztásától a bemutatóig tartó alkotófolyamatról, illetve az előadás születéséről.
(Képünkön: Jelenet az
Ali király ünnepi vacsorája
című előadásból, fotó forrása: Bóbita Bábszínház)

- Kezdjük magával a könyvvel! Hogyan találtatok rá az Ali király karácsonyi vacsorája című mesére?

***Papp Melinda*:** Sramó Gáborral mind a ketten követjük a kortárs gyermekirodalmat. Megnézzük a Pagony Kiadó kiadványait, bemegyünk könyvesboltokba, nézelődünk, lapozgatjuk a könyveket. Gábornak kezébe akadt ez a kötet, sőt, lehet, hogy Simonfalvi Ancsa, a szerző hívta fel és ajánlotta a mesét. Gábor elolvasta, és nagyon tetszett neki. Ez még 2023

karácsonya környékén volt, mert az ünnepre jelent meg a könyv. Abban maradtunk, hogy jó lenne feldolgozni, mert nagyon szerethető, gyerekközeli hősökkel, mesebeli figurákkal van tele. Nem egy poros történet, hanem napjainkban is elképzelhető, tehát időtlen meséről van szó.

- Mi tette lehetővé, hogy bábelőadás szülessen a meséből?

- Minden évben keressük a pályázati lehetőségeket, hogy hogyan tudnánk együttműködni más társulatokkal, illetve határon túli színházakkal. A marosvásárhelyi színházzal legalább tíz éve megvan a kapcsolatunk. Az előző évadban Bonczidai Dezső rendezte Rácz Attila és Szabó Dalma számára a *Piyi Palkó* című előadást. Jó hangulatú munkafolyamat volt, és a mai napig mindenki nagyon szereti az előadást, gyerekek és felnőttek egyaránt. Elhatároztuk, hogy amint lehetőségünk lesz rá, folytatjuk az együttműködést. Találtunk egy olyan pályázati lehetőséget, amelynek keretében egy határon túli színházzal koprodukcióban létre lehet hozni egy előadást, ennek kapcsán előkerült a könyv. Felmerült, hogy mi lenne, ha az
Ali király karácsonyi vacsorájá
-t csinálnánk meg közösen. Gábor elküldte Dezsőnek az anyagot, akinek szintén nagyon tetszett, és elhatároztuk, hogy ebből koprodukciót csinálunk. Ennek a feltételeit is kitaláltuk az Ariel Színházzal közösen, hogy hol és mikor legyenek a próbák, hogyan legyen ütemezve, mikor legyen a bemutató, mikor játsszuk stb. Azért azt hozzátenném, hogy nem annyira egyszerű dolog, hogy ugyanazokkal a bábokkal, ugyanazzal a szcenírozással két különböző társulat bemutasson egy előadást.

- Mennyire jellemzőek az ilyen koprodukciós előadások a bábszínházaknál?

- Ez egyre inkább bevett gyakorlat. Például a debreceni Vojtina Bábszínház a nagyváradi bábszínházzal volt ugyanilyen kapcsolatban. Bartal Kiss Rita rendezte a *Tündérléptefű* című előadást, amelyet Debrecenben és Nagyváradon is bemutattak. Ilyenkor a rendező számára izgalmas és kihívást jelentő az, hogy két különböző társulattal dolgozik, különböző színészi energiák, különböző kondíciók vannak a színházban. Elég, ha csak a teremvilágításra, a nézőtér különbözőségére, láthatóságra gondolunk. Ezek objektív dolgok, azonban szerintem a legfontosabb kihívás az, hogy két különböző társulattal kell színre vinni az előadást. Kicsit olyan, mintha ikrek, előadásikrek születnének, de kétpetéjűek, mert nem tökéletesen egyformák, hanem mind a kettőnek megvan az egyedisége.

- Hogyan lettél az *Ali király* dramaturgja? Mi volt konkrétan a feladatod?

- Mivel a *Pityi Palkó* próbafolyamata során sokat konzultáltunk, bejártam próbákra, esetlegesen dramaturgiai tanácsokkal szívesen segítettem, Dezső látott abban fantáziát, hogy én adaptáljam ezt a mesekönyvet bábszínpadra. Abban viszonylag hamar megegyeztünk, hogy a „karácsonyi vacsorája" címet, Ancsa hozzájárulásával „ünnepi vacsorájá"-ra változtassuk. Ugyanis a „karácsonyi" cím elég szűk játszási lehetőséget kínál egy évadban, november végétől maximum Vízkeresztig. Míg az „ünnep" sokkal tágabb jelentéstartománnyal bír, és az, hogy az előadásban szánkózás és hóesés van, egy májusi előadáson is nagyon jóleső látvány tud lenni. Megkerestem Ancsát, akivel leültünk beszélgetni, és végigjártuk azokat az utakat, amiket ő járt be íróként a könyv megszületése során. Átbeszéltük a személyes vonatkozásokat, élményeket, az ő vízióit, álmait a karakterekről, és ennek alapján nekikezdtem a bábszínpadra adaptálásnak. Nagyon érdekes kihívás, hogy a mesekönyv kétdimenziós. Lineárisan halad „A" pontból „Z" pont felé. Általában egy utazástörténetről van szó, amelyben egy népmesei analógiájú utat jár be a hős. Adott egy varázstárgy, ami eltűnik, összeomlik a rend és a hős vállalja, hogy visszaszerzi ezt a varázstárgyat, és egy új, magasabb minőségben helyreállítja a rendet, ezáltal ő is fejlődik. Ez a mi mesénkben is így történik, csak másféle kulisszák között. A mesekönyv mindig szűkszavúbb is, mert amikor valaki elolvas egy fejezetet, abban csak a legalapvetőbb cselekvések és párbeszédek vannak leírva, azonban a mesét hallgató gyereknek a fantáziájában megszületik valamilyen kép. A bábszínházban is élünk azzal az eszközzel, hogy a fantázia dolgozzon, ugyanakkor nekünk meg kell segítenünk vizualitással, helyzetekkel, párbeszédekkel a fantázia működését. Így a bábszínházi dramaturg a leíró részeket sűríti képekké és dialógusokká, illetve történésekké. Ahol pedig hiány, kérdések vannak – miért ment oda a hős, mi történt a két pont között – azt kiegészíti a saját fantáziájával. Ez történt ezzel a szövegkönyvvel is, nagyon jóízű munka volt, Dezsővel folyamatosan online konzultáltunk.

- Hogyan zajlott az előkészítő munkafolyamat?

- Fizikailag ez úgy nézett ki, hogy bekapcsoltuk a videochat-et, ahol láttuk egymást, ott volt előttünk a szöveg, és ha térben nem is, de időben egyszerre tudtunk reflektálni és reagálni is egymásra. Így dolgoztunk csaknem egy éven keresztül. Mindenkinek ilyen munkát kívánok, hogy legyen idő rá, hogy ne az első kézenfekvő megoldást fogadjuk el, hanem legyen kis idő eltávolodni tőle, ránézni és azt mondani, ez így jó, de van-e jobb. Érdemes kipróbálni sok mindent, amíg meg nem találjuk azt, ami a szövegkönyvben elnyer egy végleges formát, és ami a színészek által még tovább tud alakulni. Esetünkben is ez történt, szerencsére a kollégák szerették a szövegkönyvet, jókedvűen álltak az egész munkához. Azonban innentől kezdve az történik, hogy amit az ember íróasztal mellett kitalál, az a színpadon már elkezd változni, és ez így is van jól. A szövegkönyv így a játszók gondolataival, ötleteivel, átformált mondataival még egy kicsit változik. Innentől már nem is szövegkönyv, hanem egy játék.

- Az *Ali király ünnepi vacsorájá*-t két különböző bábszínház két társulata adja elő. Milyen különbségek adódhatnak emiatt az előadásban?

- Minimális különbségek vannak, ha másban nem, abban, ahogy a játszók megközelítik a szerepet. Néha olyan triviális apróságokon múlik, hogy mondjuk az egyik színházban egy alacsony, harmincvalahány éves fiatalember játssza a kutyát a maga habitusával, a másik helyen pedig egy bábszínész szakos egyetemista lány. Teljesen más lesz belőle, másfelől közelítik meg a karaktereket, de mindkettő érvényes. Szerencsére néhányan el tudtunk menni a marosvásárhelyi bemutatóra, és nagyon tetszett nekünk! Annyira jó volt látni! Meg voltunk hatódva, hogy ezt mi is csináltuk. Eddig csak papíron meg rajzon láttuk, most meg ott volt a szemünk előtt, mozgott, jó és szép volt: remekül játszottak a marosvásárhelyi kollégák. Ez a mi társulatunk számára egy kicsit teher, de egyben motiváció is volt. Viszont a pécsi színészek nem nézték meg az ottani előadást, és ez így is van rendjén. Pécsett kezdődött a próbafolyamat. A díszletek mozgatását, a szcenikai mozgásokat a Bóbita társulata kísérletezte ki, éppen ezért értelemszerűen kevesebb idő jutott a finom játékok kidolgozására. A marosvásárhelyi társulatnak annyi előnye volt, hogy készen kapták a szcenikai részt, tehát sokkal több idejük volt játszani, lubickolni a szerepekben. Viszont mi a főpróbahéten még egy plusz hetet kaptunk arra, hogy a színészi öröm, illetve az ebből fakadó nézői öröm részét a kollégák meg tudják teremteni.

- A főpróbahéten volt még valamilyen feladatod dramaturgként?

- Nem volt feladatom. Csodálatos rendezőasszisztensünk, Aranyosi Szilvia kezeli a szöveget, minden egyes változást lejegyez, és ő szokta elkészíteni a végleges szövegkönyvet, az ún. vaspéldányt is. Más előadásoknál nem jellemző az, hogy a dramaturg a teljes próbafolyamat során ott tudjon lenni, vagyis hogy helyi erő legyen. Általában eljön az olvasópróbára, majd egyszer-kétszer a próbafolyamat során, illetve konzultál a rendezővel, de alapvetően nincs itt. Én viszont itt voltam és vagyok a házban, ha bármikor szükség van rám, szólnak. Dezső a próbák után feljött vagy szólt, hogy nézzek meg egy részt, de igazából az én feladatom már csak annyi volt, hogy nagyon drukkoljak a kollégáknak, és nézzem meghatottan a mi bemutatónkat.

- Hogyan jött létre a rendezői együttműködés közted és a Bóbita Bábszínház között az *Ali király*
kapcsán?

Bonczidai Dezső: A Bóbita Bábszínház adta be a pályázatot, engem Sramó Gábor keresett meg. Szerintem ez pályázat nem csak érdekes, hanem hasznos is. Egy-egy előadás költségeit ugyanis az növeli meg, hogy el kell készíteni a bábterveket, bábokat, ki kell fizetni a zeneszerzői, rendezői díjat és így tovább. Esetünkben viszont két színházban tudunk játszani ugyanazokkal a bábokkal, díszletekkel. Ez így nem csak gazdaságos, hanem egyúttal környezetbarát is, hiszen nem az történik, hogy legyártott bábokat és a díszleteket lejátsszuk és elrakjuk a raktárba, ezzel ugyanis biztosítva van, hogy két színház egy évadban, bérletben kijátssza ezt az előadást. Az *Ali király* menedzselési, logisztikai része bonyolultabb, amit szerencsére Sramó Gáborék nagyon ügyesen megoldottak. A próbafolyamatot április végén, május elején kezdtük el, ami után volt egy házi bemutatónk, illetve inkább nyilvános próbának nevezném. Utána átszállították a díszleteket és a bábokat Marosvásárhelyre, ahol más szereposztással június 14-én szintén bemutattuk az előadást. Augusztus végén pedig visszahoztuk Pécsre, ahol a hónap végén, augusztus 23-án volt a hivatalos bemutató, amit az évad első felében itt játsszanak, majd visszakerül Marosvásárhelyre, ahol az évad második felében lesz műsoron. Ez a feladat rendezőként is izgalmas, hiszen ugyanazokkal a díszletekkel, bábokkal játsszuk, csak más szereposztásban. Ezáltal kicsit másabbak lesznek a karakterek, hiszen benne van a bábszínész dinamikája, egyéni ötletei, illetve hogy hogyan szólaltatja meg a szöveget. Ez sok mindent megváltoztat. Nagyon izgalmas a színészből építkezni, hiszen a személyisége, karaktere miatt más lesz a szereplőnk is.

- Mikor kezdtél el foglalkozni a darabbal?

- A munka kezdete jóval előtte, majdnem egy éve volt, amikor Sramó Gábor felhívott és megkérdezte, hogy adódott egy pályázati lehetőség, mit szólok hozzá, és vállalnám-e a rendezést. Természetesen nagyon örültem neki, főleg miután már volt korábban együttműködésünk és az is nagyon jól sikerült. Mindig nagy örömmel jövök dolgozni a Bóbitába, nagyon szeretem őket. Egy nagyon tehetséges és alázatos társulat dolgozik itt, akikkel nagyon jó együtt dolgozni. A mesét, amiből az előadás született, Sramó Gábor ajánlotta a figyelmembe, amit többször is elolvastam. A történet és a karakterek nagyon jók, szinte kiáltanak a színpadi feldolgozásért. Egyszerre klasszikus mese, de nagyon aktuális is egyben, rögtön megfogott. A két színház koprodukciós együttműködése alapján az alkotócsapatból ketten vannak Pécsről. Papp Melindának a dramaturgiát, Nagy-Kovács Gézának pedig a díszlet-és bábtervek, valamint azok megvalósítását köszönhetjük. Marosvásárhelyről szintén ketten vagyunk, Apostolache

Kiss Zénó zeneszerzőként, én pedig rendezőként csatlakoztam a produkcióhoz. Miután a csapat összeállt, elkezdtük a tervezést, először a szövegkönyvnek álltunk neki. Akarva-akaratlanul változtatni kellett a mese dramaturgiáján. Ami egy mesében leírva, prózában jól működik, az a színpadon nem működik. Ezért főleg verbalitásra és karakterek közti játékra kellett átírni a mesének ezeket a részeit, ami ezáltal átalakult egy kicsit. Aki úgy jön be az előadásra, hogy ugyanazt akarja látni, mint amit olvasás közben megkapott, annak azt kell mondanom, hogy nem fogja megkapni. A szöveg a dramaturgia, a színészi játék által, a próbafolyamat alatt születő ötleteknek köszönhetően változott, de ragaszkodtunk hozzá, hogy tartsuk meg a meseívet, a mondanivalót, ami az eredeti történet sajátja.

- Miről szól a mese, mi fogott meg benne?

- A mese arról szól, és engem is ez fogott meg a legjobban, hogy Ali király nem egy sablonos uralkodó, aki parancsolgat, osztogatja az ötleteket és az őt szolgáló alattvalóitól elvárja azok megvalósítását. Nem, ő egy nagyapa, aki az unokájával játszik, és az alattvalóit eteti. Számomra a mese egyik legemblematikusabb mondata, hogy „aki szeret, az etet”. Attól uralkodó valaki, hogy gondoskodik a népéről, eteti őket. Ha valaki szereti a másikat, arról gondoskodik. Én még annak a generációnak a tagja vagyok, akinek a szülei számára egy nagyon erős szeretetnyelv. Szerintem sokan vagyunk így, és ezt adjuk tovább a gyerekeknek. Megadjuk nekik azt, amire szükségük van, vagy úgy látjuk, hogy szükségük van rá: ételt, gondoskodást, a kiteljesedéshez való jogot stb. A mesében pedig az a bonyodalom, hogy eltűnik a merőkanál, amivel a király eteti a népét. Itt az ünnep, jönnének az alattvalók, és a király nem tudja megvendégelni őket. Nem tudja meghálálni a népének a támogatását. Ekkor az unoka úgy dönt, hogy világgá megy, és hűséges társával, Spurival, a kutyával elindulnak, hogy megkeressék az elveszett kanalat. Különböző karakterekkel találkoznak, míg végül eljutnak a Lápi Rittyóhoz. A mesében elég hamar visszaszerzik a merőkanalat, mi azonban annak próbáltunk utánajárni, hogy miért történt, ami történt, mi a mögöttes ok.

- Találkoztál Simonfalvi Ancsával, aki az eredeti mesét írta? Látta a próbákat?

- Igen, még amikor áprilisban próbáltunk, eljött, beült a próbára. Kíváncsi voltam, mert nem mindegy, hogyan reagál valaki arra, hogy a fejéből kipattant történet hogyan alakul át a színpadon. Szerencsére nagyon tetszett neki. Úgy ment ki, hogy azt mondta, ő most tíz centivel a föld felett jár, és nagyon humoros lett. Persze ő is látta, hogy változtak a dolgok a meséhez képest, de akkor úgy nyilatkozott, hogy nagyon jó irányban, és ezt is láttam rajta. Jön a bemutatóra, remélem, a végeredmény is tetszett neki. Nagyon kíváncsi vagyok a véleményére, és nagyon vártam, hogy utána leüljünk és beszélgessünk róla. Ancsát elmondása szerint már a próbán is megragadta a Nagy-Kovács Géza által teremtett látványvilág. Nekem többször volt

szerencsém dolgozni Gézával. Az a szín- és formavilág, amiben ő gondolkodik, rendkívül különleges, már ettől egy külön művészet. Amikor arról beszélgettünk, hogy hogyan nézzenek ki a bábok és díszletek, hogy milyen színekben és formákban gondolkodok, és ezt lerajzolta papírra, majd megalkotta élőben, az már önmagában művészi alkotás volt. Annyira gyönyörűek a bábok és díszletek, annyira élnek, hogy ha „csak” egy kiállításban mutatnánk be őket, már az is hatalmas élményt nyújtana. A többi már a színészek nem kevés munkájába telt, hogy ezeket igazán meg is tudják mozgatni és eleveníteni.

- Hogyan fogadták a darabot Marosvásárhelyen, illetve milyen volt a fogadtatása Pécsett?

Marosvásárhelyen nagyon jól fogadta a szakma, a kollégák és a közönség is, sikeres bemutatón vagyunk túl. A pécsi bemutatóval kapcsolatban kicsit nyugodtak voltunk, hiszen amint említettem, volt egy nyilvános próbánk, ahol az előadást megnéző osztály egyik tanára köszönőlevelet küldött nekünk, amelyben azt írta, hogy a gyerekek még egy héttel később is az *Ali király*
-ról beszéltek, és hatalmas élmény volt számukra.

- Mi volt a fő feladat a főpróbahéten?

Nagyon koncentrált és sűrű próbafolyamatunk volt, ugyanis áprilisban volt kb. két hetünk, majd a főpróbahéten hosszú, több hónapos kihagyás után ismét négy-öt napot tudtunk próbálni, aminek az első részében lényegében csak visszahoztuk az előadás ritmusát. Csodálatos, hogy a pécsi csapat, de ugyanezt a marosvásárhelyiekről is tudom mondani, nagyon alázatosan, mindent beleadva dolgozott. Senki sem panaszkodott, hogy a legnagyobb nyárban, 40 fok melegben a színpadon izzad, hanem azzal foglalkoztak, hogy mit kell még kijavítani. Mindenki a maximumot nyújtotta a próbafolyamatban.

{jcomments off}